

PhD disszertáció

Bolted end-plate joints for brackets and beam-to-beam connections

Csavarozott, homloklemezkes kapcsolatok vizsgálata
konzol és gerenda-gerenda kapcsolatokon

Katula Levente

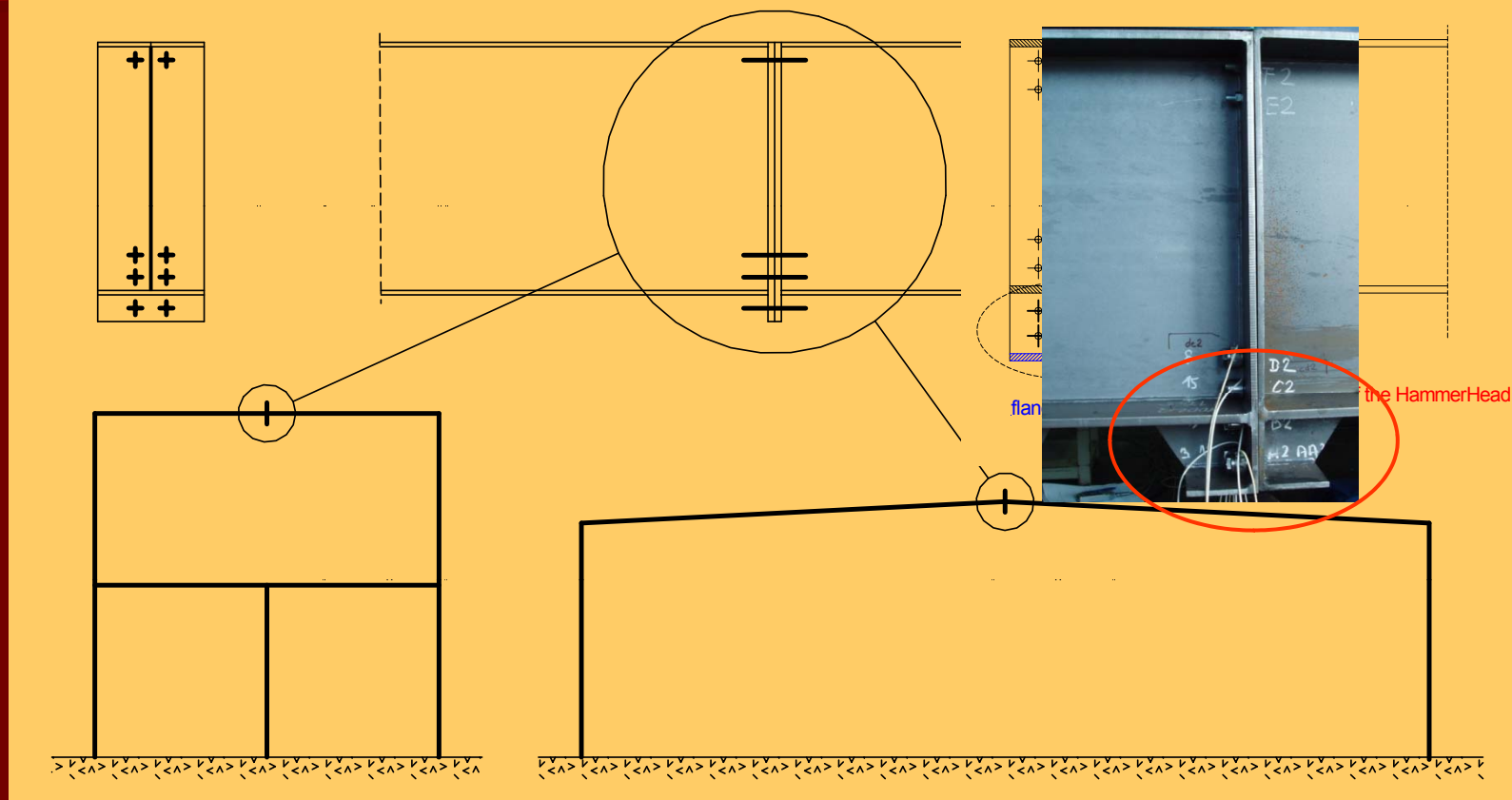
Tartalom

- Bevezetés
  - Újszerű kapcsolati kialakítások
  - Kutatási stratégia
- Darupályakonzol kapcsolatok
  - Kutatási program
  - Teherbírási vizsgálatok
  - FE-modell
  - Fárasztó vizsgálatok
  - Méretezési módszer
- Gerenda-gerenda kapcsolatok
  - Kutatási program
  - Kísérleti elrendezés
  - Teherbírási vizsgálatok
  - Méretezési módszer
- Új tudományos eredmények

Hagyományos és újszerű kapcsolati kialakítások

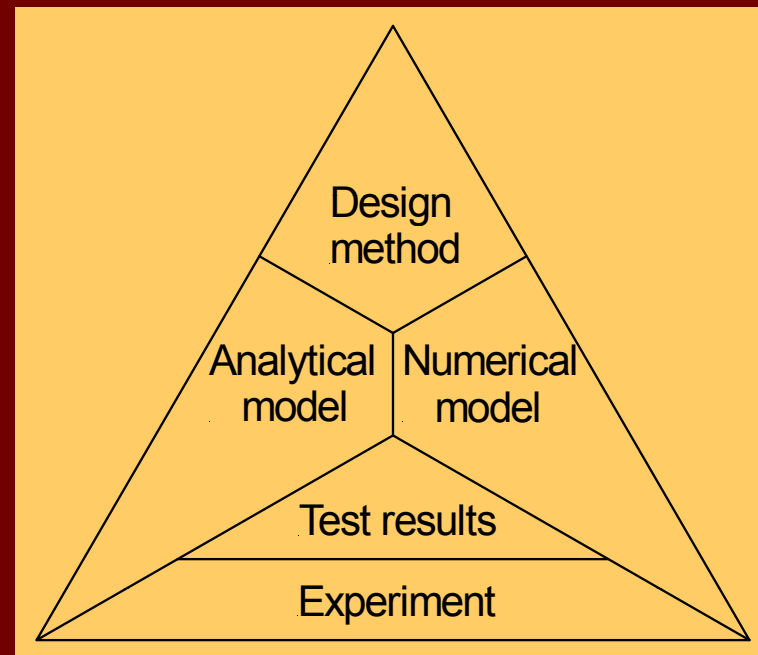
traditional beam-to-beam joint

innovative beam-to-beam joint

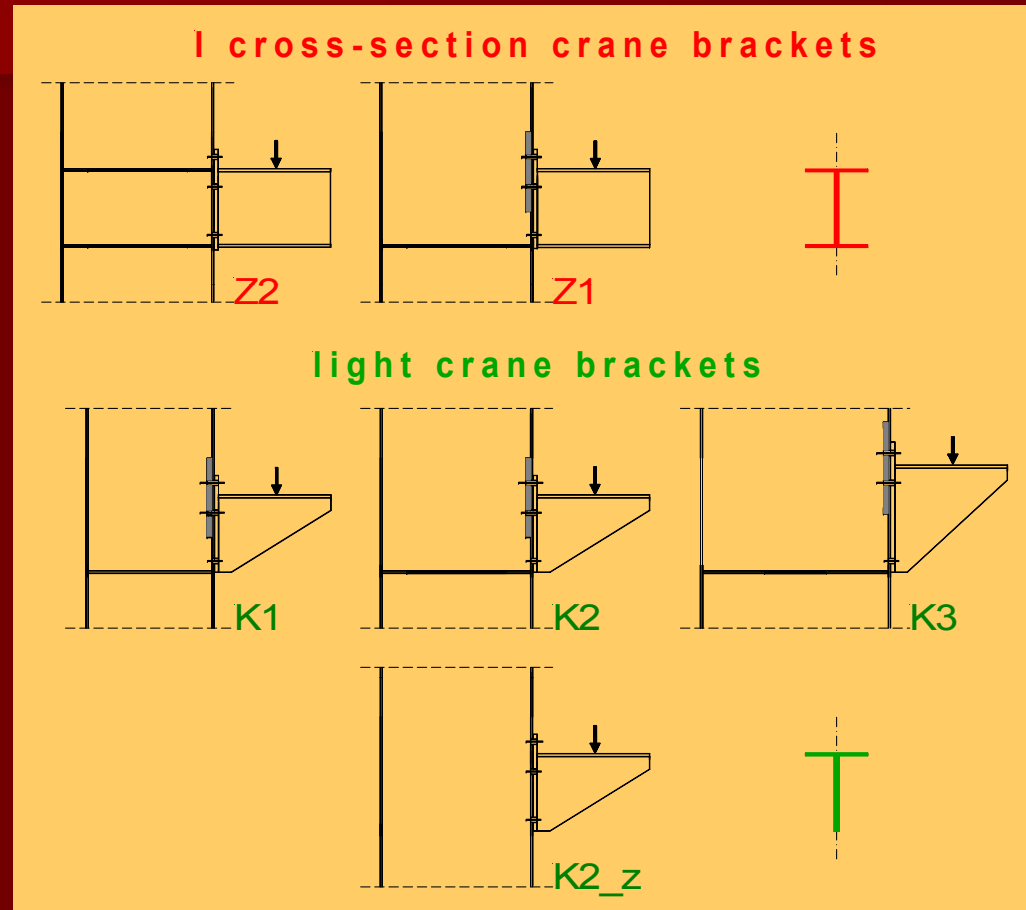
Kutatási stratégia

Kutatásaimat a fizikai jelenségek vizsgálatára alapoztam, melyekből analitikus és numerikus modellek kidolgozásának eredményeként építettem fel az általam javasolt méretezési eljárásokat.

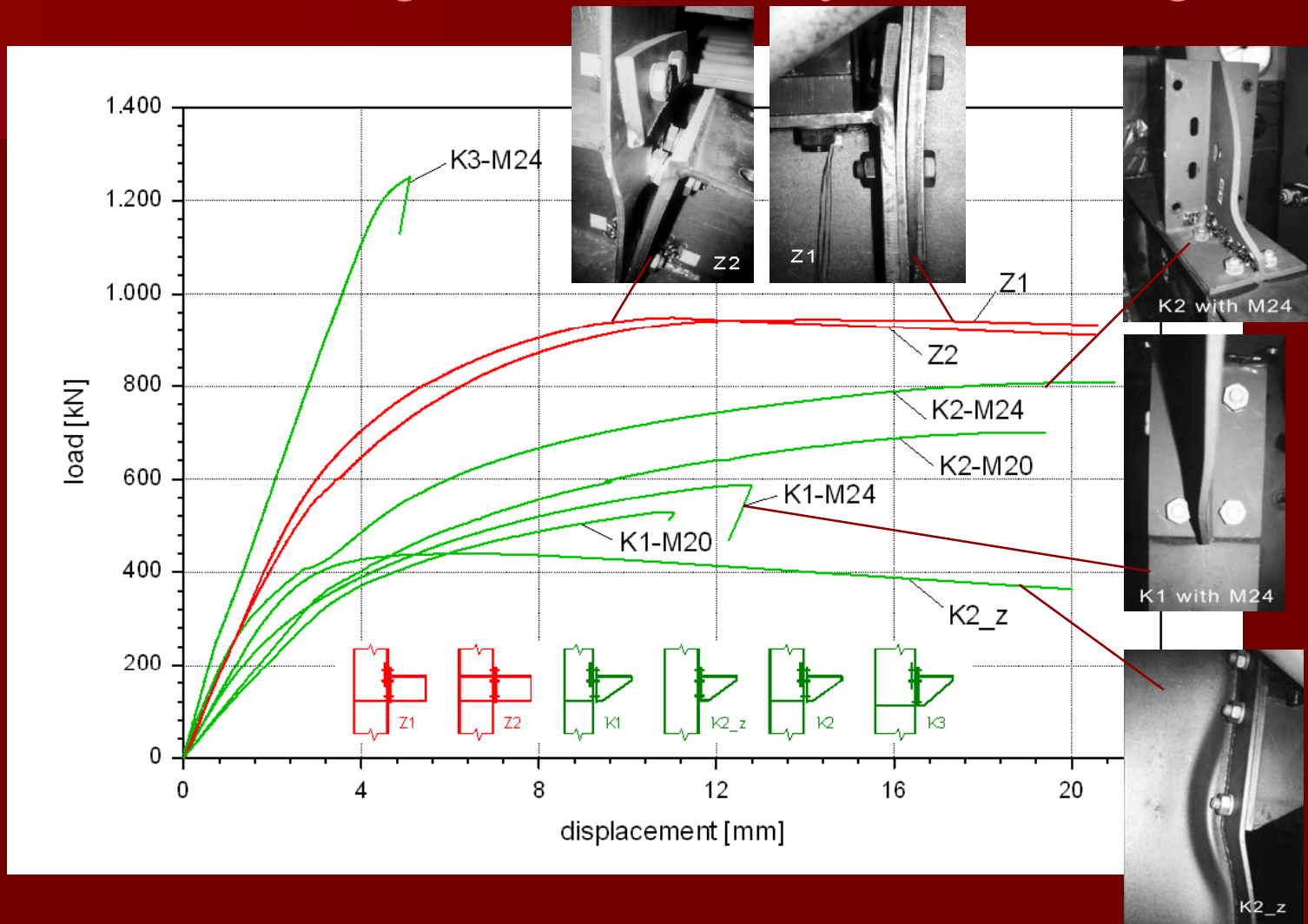
Darupályakonzolok

Kísérleti program

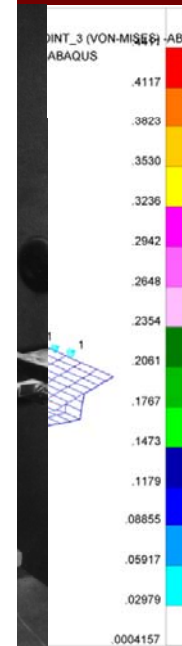
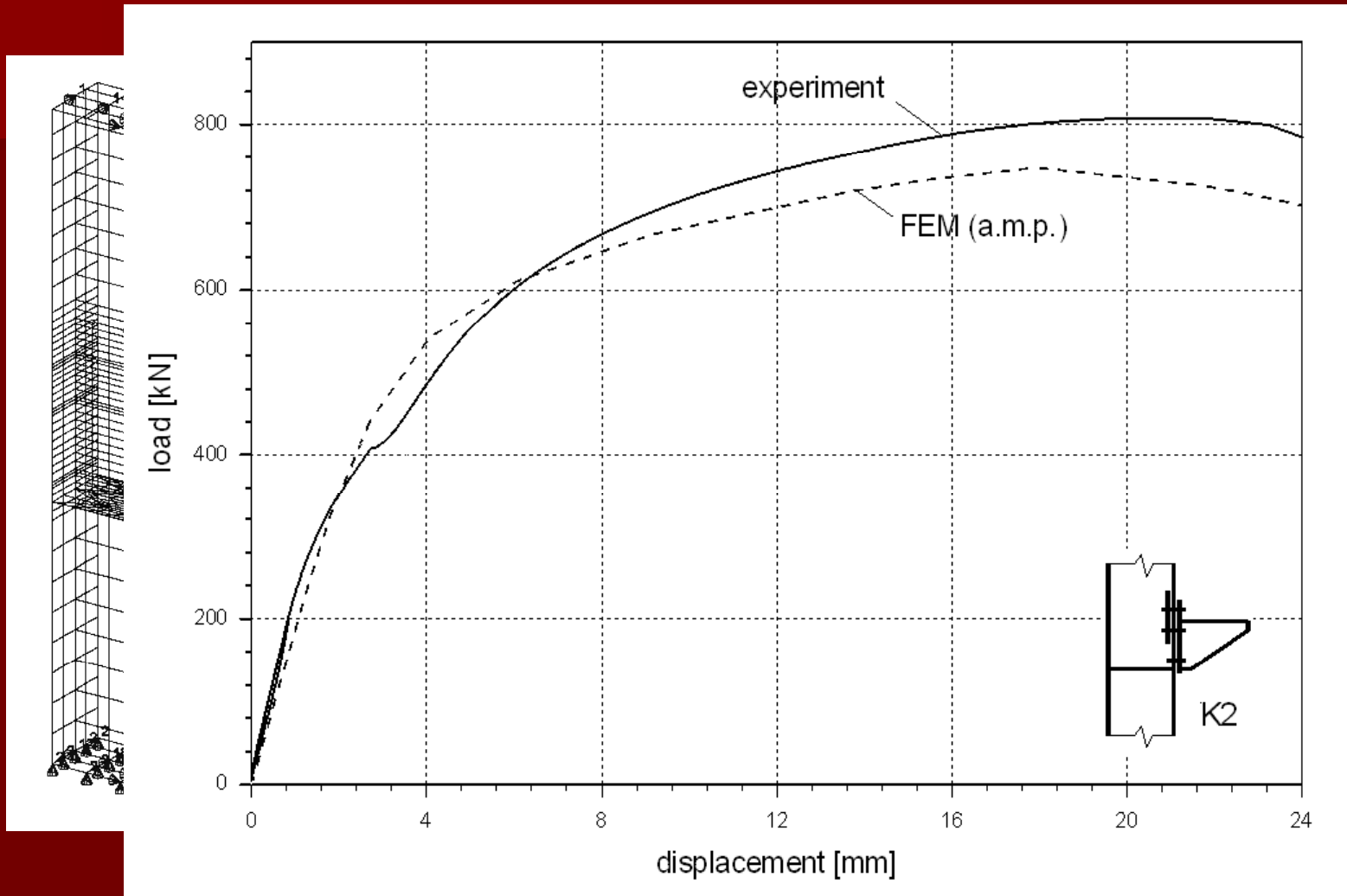

kísérlet jele	M20	M24
Z1	-	statikus és fárasztó kísérlet
Z2	-	statikus és fárasztó kísérlet
K1	statikus és fárasztó kísérlet	statikus és fárasztó kísérlet
K2_z	-	statikus és fárasztó kísérlet
K2	statikus és fárasztó kísérlet	statikus és 2 fárasztó kísérlet
K3	fárasztó kísérlet	statikus és 3 fárasztó kísérlet

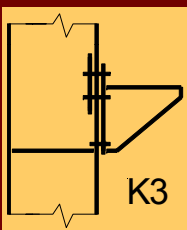
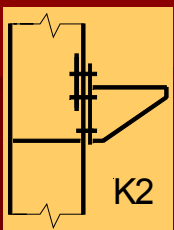
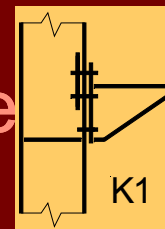
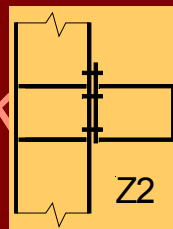
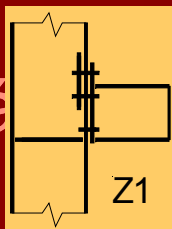
Teherbírásvizsgálati eredmények összefoglalása

FE-modell

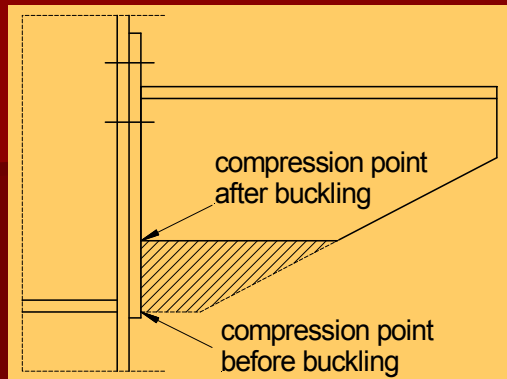
Fá...

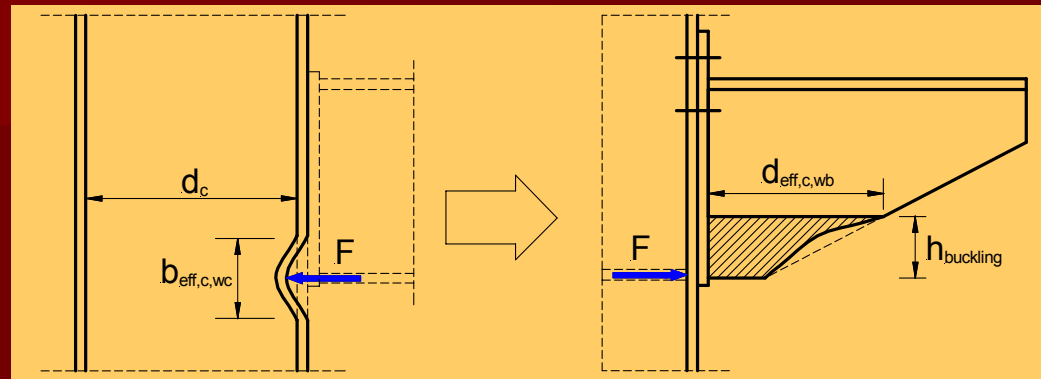
ért statikus eherbírás [kN]	teherlépcsők [kN]	teherismétlés- szám	tönkre- meneteli mód
950	665 / 628 / 569 / (483)	ca. 13,000	homloklemez
950	665 / 628 / 569 / (483)	ca. 8,000	homloklemez
530	371 / 350 / 318 / 270	ca. 109,000	homloklemez
590	413 / 390 / 354 / 300	ca. 42,000	homloklemez
K2-M20	700	ca. 13,000	csavartörés
K2-M24 (*)	805	ca. 24,000	homloklemez
K2-M24 (**)	805	ca. 293,000	oszlopperinc
K2_z	437	ca. 170,000	homloklemez
K3-M20	840	ca. 26,000	csavartörés
K3-M24 (*)	1,350	ca. 13,000	homloklemez
K3-M24 (**)	1,350	ca. 154,000	homloklemez
K3-M24 (***)	1,350	ca. 563,000	nincs törés

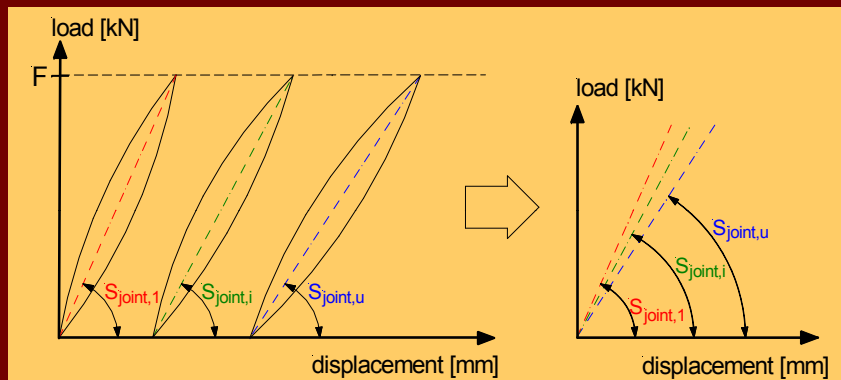
Méretezési módszer

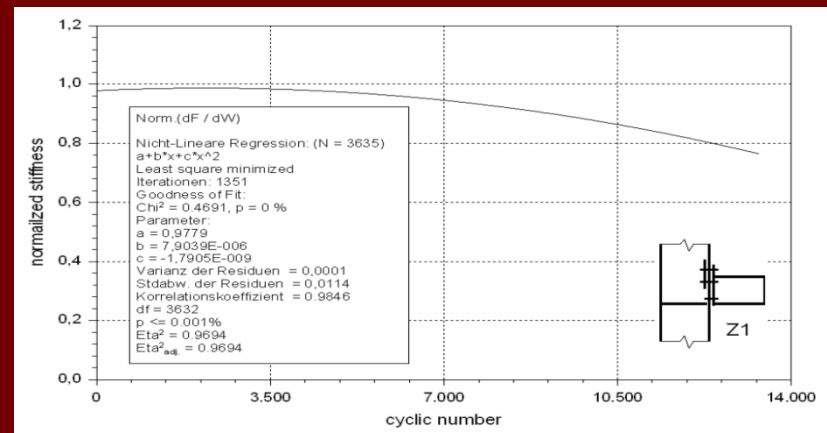
Analitikus méretezési eljárást dolgoztam ki nyomott öv nélküli konzolok teherbírásának meghatározására.

Bevezettem egy új merevségi tényezőt a kapcsolat kezdeti merevségének számításához.

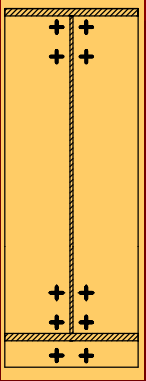
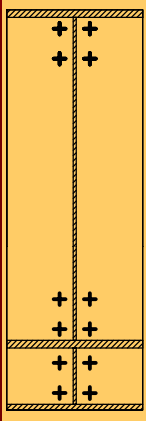
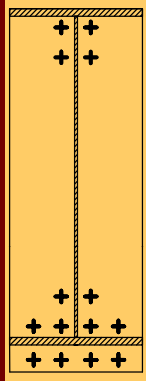
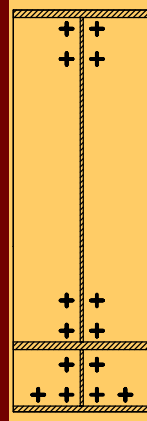
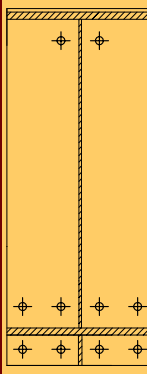

A terhelés alatti merevségváltozás jellemzésére bevezettem egy másodfokú közelítést, és kísérleti eredményekből meghatároztam a közelítő függvény paramétereit.

Gerenda-gerenda kapcsolatok

Kísérleti program

				
a.) standard kapcsolati kialakítás	b.) kalapácsfej kialakítású kapcsolat	c.) a túlnyúlásban és a második csavarsorban négy csavart alkalmazó kapcsolati kialakítás	d.) kalapácsfejes kapcsolati kialakítás négy csavarral az első csavarsorban	e.) a túlnyúlásban és a második csavarsorban négy csavart alkalmazó kapcsolati kialakítás merevítővel

Kísérleti próbadarabok

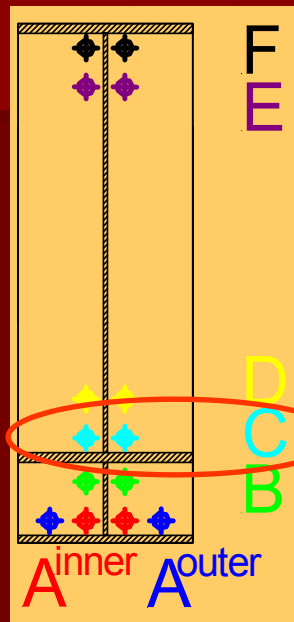
homloklemez kialakítása												
kapcsolat típusa	I			II			III			IV		
kísérlet megnevez.	TB2	TB6	TB10	TB3	TB7	TB11	TB4	TB8	TB12	TB5	TB9	TB13
homloklemez vastagság t_{ep} [mm]	12	15	20	12	15	20	12	15	20	12	15	20

homloklemez kialakítása												
kísérlet megnevez.	TA	TB	TC		TD		TE	TF				
homloklemez vastagság t_{ep} [mm]	16	20	20		16		20	24				

Kísérleti elrendezés

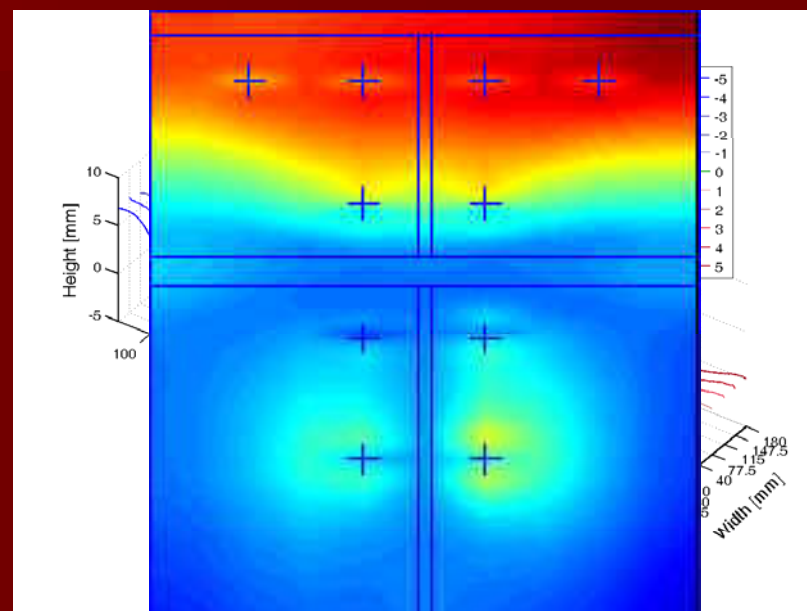
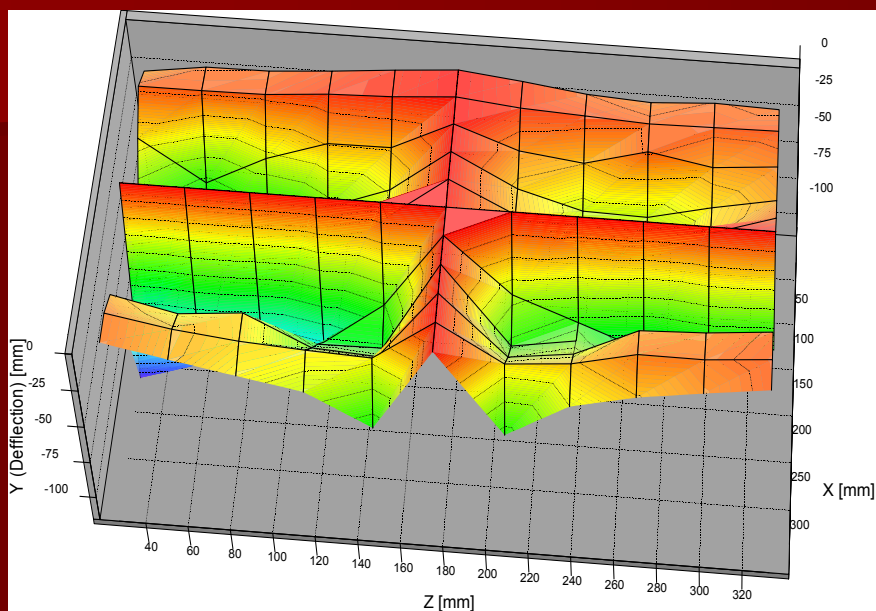
Csavarerők eloszlása és a tönkremeneteli mód

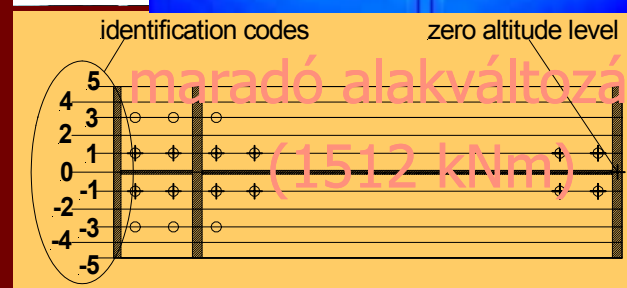
TB3 ($t_{ep} = 12 \text{ mm}$) próbatest

[test_TB3.exe](#)

Homloklemez alakváltozásainak mérése

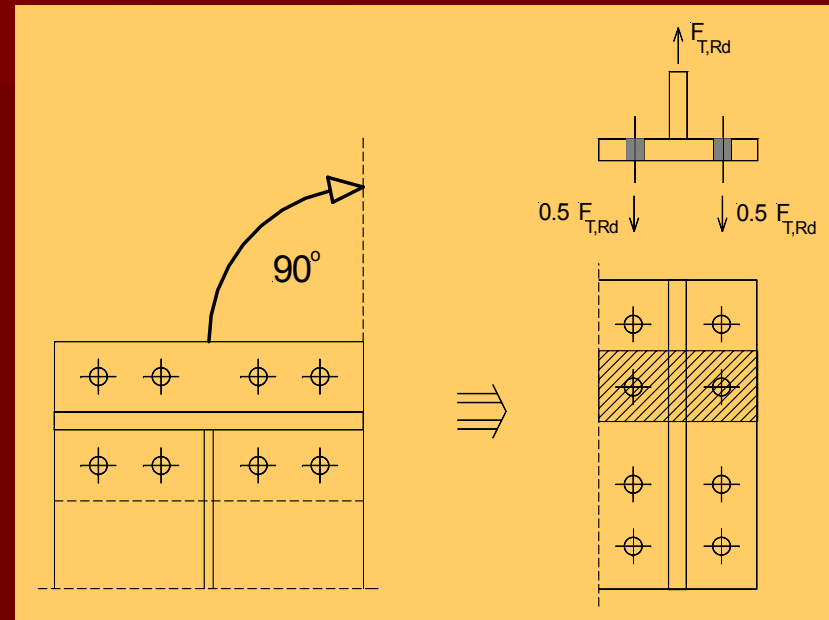
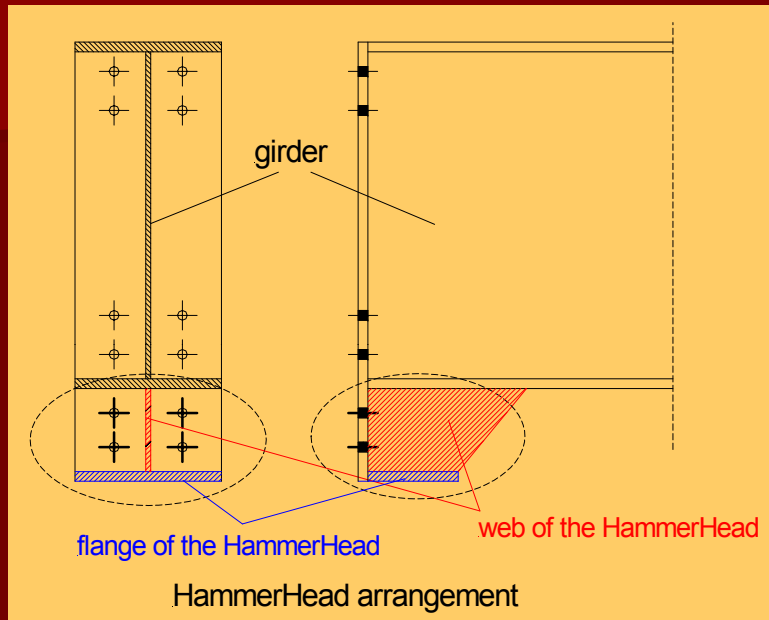
alakváltozások 1050 kNm
terhelésnél

maradó alakváltozások
(1512 kNm) jában

TB3 ($t_{ep} = 12 \text{ mm}$) próbatest

Méretezési módszer

Analitikus eljárást dolgoztam ki az EC3 komponensmódszerét felhasználva:

- kalapácsfej kialakítású kapcsolatok nyomatéki ellenállásának számítására
- egy csavarsorban két és/vagy négy csavart tartalmazó homloklemez-es kapcsolatok nyomatéki ellenállásának meghatározására

Új tudományos eredmények

1. tézis

Megterveztem és végrehajtottam egy kísérleti programot acélszerkezetű, homloklemez, csavarozott, könnyű darupályakonzolok (nyomott öv nélküli kialakítás) statikus és fárasztó nyomatéki terhelés alkalmazásával történő vizsgálatára, a szerkezeti kialakítás statikus teherbírásának és fáradási viselkedésének meghatározása céljából.

A kísérleti eredmények alapján a következőképpen határoztam meg a kapcsolatok statikus és fáradási viselkedési módját:

- Meghatároztam a vizsgált kapcsolatok statikus teherbírását, és jellemeztem a különböző tönkremeneteli módokat (gerinchorpadás és homloklemeztörés). Az eredményekre támaszkodva leírtam a csavarátmérő és az alkalmazott merevítési kialakítások (gerincmerevítés, övhizlaló lemez) hatását.
- Meghatároztam a fárasztó igénybevételhez tartozó tönkremeneteli módokat, és jellemeztem az ellenállást és a merevséget, illetve az ezek leépülését befolyásoló főbb tényezőket (csavarátmérő, gerincvastagság, kapcsolat merevítettségének módja).
- A terhelés alatti merevségváltozás jellemzésére bevezettem egy másodfokú közelítést, és kísérleti eredményekből meghatároztam a közelítő függvény paramétereit.

Új tudományos eredmények

2. tézis

Analitikus vizsgálatokat végeztem a könnyű darupályakonzolok vizsgálata során nyert eredmények alapján:

- A konzol innovatív kialakítása következtében (nincs nyomott öv) az Eurocode 3 szabvány nem tartalmaz eljárást a statikus teherbírás és a gerinclemez merevségének számítására. Kifejlesztettem egy analitikus számítási módszert a statikus teherbírás meghatározására, valamint bevezettem egy új merevségi tényezőt a kapcsolat kezdeti merevségének számításához. A kísérleti eredmények felhasználásával ellenőriztem és igazoltam a kifejlesztett számítási módszert.
- Kidolgoztam és ellenőriztem egy nemlineáris vége-selemes modellt csavarozott, homloklemez, könnyű darupályakonzolok számítására. A kifejlesztett modellt felhasználtam a statikus teherbírás és a várható tönkremeneteli mód kísérleteket megelőző meghatározására. A kísérletek elvégzése után összehasonlítottam a számított és a mért eredményeket, és igazoltam a modell helyességét.

Új tudományos eredmények

3. tézis

Megterveztem és végrehajtottam egy kísérleti programot acélszerkezetű, homloklemez, csavarozott gerenda-gerenda kapcsolatok statikus teherbírási vizsgálatára, valamint az erő-alakváltozás viszony meghatározására nyomatéki terhelés alkalmazása mellett. A kísérletekben vizsgált kapcsolatok a csavarsorok között kiegészítő merevítőkkal ellátott, valamint úgynevezett kalapácsfej ("HammerHead") kialakításúak voltak, illetve soronként négy csavart tartalmaztak. Ezek a kapcsolati kialakítások kívül esnek az Eurocode 3 szabvány által lefedett területen.

Kiértékeltem és jellemeztem a statikus terhelés során mért kapcsolati viselkedést, és a mérési eredmények alapján az alábbi megállapításokat tettem:

- A mért csavarerők és homloklemez-alakváltozások alapján kimutattam, hogy a kapcsolaton belüli merevségeloszlás jelentősen befolyásolja a csavarokban ébredő erőket.
- Módszert dolgoztam ki a homloklemez alakváltozásainak mérésére a lemez rugalmas és képlékeny állapotában.
- A mérési eredményeket felhasználva kimutattam, hogy a tönkremenetelhez tartozó homloklemez-deformációk már a rugalmas zónában felismerhetőek.

Új tudományos eredmények

4. tézis

Mivel az Eurocode 3 nem tesz ajánlást a teherbírás meghatározására kalapácsfej típusú kapcsolatokra, valamint nem tartalmaz explicit eljárást csavarok között elhelyezett merevítőkre, illetve az egy csavarsorban négy csavart tartalmazó kapcsolatokra, kidolgoztam egy analitikus eljárást ilyen kapcsolati kialakításokra a szabvány komponensmódszerét felhasználva. Az analitikus vizsgálatok eredményeit az alábbiakban foglalom össze:

- Kidolgoztam egy méretezési eljárást csavarok között kiegészítő merevítőket tartalmazó kapcsolatok nyomatéki ellenállásának számításra. A mérési eredmények segítségével ellenőriztem és igazoltam a kidolgozott eljárás helyességét.
- Kidolgoztam egy méretezési eljárást kalapácsfej típusú kapcsolatok nyomatéki ellenállásának számítására. A méretezési eljárást a mérési eredmények segítségével igazoltam és megmutattam a modell alkalmazási határait.
- Kifejlesztettem egy Eurocode 3-alapú méretezési eljárást az egy csavarsorban négy csavart tartalmazó homloklemez-es kapcsolatok számítására. A kidolgozott eljárás alkalmazásával az egy csavarsorban két és/vagy négy csavart tartalmazó homloklemez-es kapcsolatok nyomatéki ellenállása határozható meg. Az eljárást a mért és a számított csavarerők összehasonlításával ellenőriztem, majd az eredményekre támaszkodva igazoltam a kidolgozott eljárás helyességét.

Új tudományos eredmények

5. tézis

Az analitikus vizsgálatok és a kísérleti eredmények összehasonlítása alapján tervezési szabályokat határoztam meg, melyek kedvező fáradási és statikus viselkedésű, valamint ellenállású kialakításokat tesznek lehetővé.

- - Kimutattam, hogy a statikusan terhelt csavarozott darupályakonzolok teherbírása és merevsége kiegészítő merevítőkkal, bizonyos határok között, növelhető. Amennyiben azonban a terhelés fárasztó jellegű, a teherbírás növelésének célszerű útja a befoglaló méretek növelése, semmint kiegészítő merevítők alkalmazása.
  - Rámutattam fárasztó terhelésnek kitett kapcsolatoknál a kapcsolat duktilitásának jelentős szerepére, a merevítések elhagyásának kedvező hatására. A kísérleti eredmények igazolták, hogy a nagyobb merevségű kapcsolatok alacsonyabb ismétlésszámnál mennek tönkre. Fárasztó igénybevételeknek kitett kapcsolatoknál a hirtelen, idő előtt bekövetkező tönkremeneteleket, mint a csavartörés, kerülni kell.
  - A darupályakonzolokon végzett kísérletek eredményei alapján megmutattam, hogy az övhizláló lemezes kialakítás fárasztó terhelés esetén előnyösebben viselkedik, mint a behegesztett gerincmerevítéseket tartalmazó megoldás.
- - Kalapácsfej kialakítású kapcsolatoknál kimutattam, hogy a csavarokat, a lehetőségek szerint, a „mrev” kapcsolati elemek közelében, azaz a húzott öv közelében kell elhelyezni.
  - Az elvégzett kísérletek eredményei alapján megmutattam, hogy az egy sorban négy csavart tartalmazó kapcsolatok megfelelően megválasztott csavarkiosztás mellett a kapcsolati teherbírás szempontjából versenyképes megoldást nyújtanak például a kapcsolat újratervelésével, vagy a gerenda befoglaló méreteinek növelésével szemben. A kísérleti eredményekre támaszkodva a húzott övre szimmetrikus csavarképet javasoltam, mellyel a csavarok előnyös kihasználtsága érhető el.
  - Kísérleti eredményekkel igazolva kimutattam a háromszög alakú merevtők hatékonyságát, melyek alkalmazásával meggátolható a csavarok csoportos tönkremenetele, és növelhető a gerinc húzási ellenállása.

Köszönetnyilvánítás

Megköszönöm témavezetőm, Dunai László professzor úr segítségét, melyet a kutatási munkám ideje alatt nyújtott. Köszönöm neki és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Hidak és Szerkezetek Tanszékének Szerkezetvizsgáló Laboratóriumában dolgozó munkatársaknak a segítséget, melyet a kísérletek összeállítása és végrehajtása során nyújtottak nekem.

Szeretném kifejezni köszönetemet Hartmut Pasternak professzor úrnak azért a segítségét, melyet cottbusi tartózkodásom alatt nyújtott. Köszönöm neki és a Cottbusi Műszaki Egyetem Acélszerkezetek Tanszékén, valamint a Laboratóriumban dolgozó munkatársaknak, hogy segítettek a kísérletek összeállítása és végrehajtása során.

Köszönöm a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Hidak és Szerkezetek Tanszékén dolgozó minden kollega segítségét és tanácsait, melyeket a disszertációm kidolgozása alatt nyújtottak.

Köszönetemet szeretném kifejezni mindazon személyeknek, akik munkám során együttműködésükkel és értékes tanácsaikkal hozzásegítettek dolgozatom elkészítéséhez.